

«مخاطرات سنتی و مدرن در محیط جهانی و ضرورت همبستگی ملی و بین المللی جهت تعدیل مخاطرات»

«انسان محور توسعه است و شایسته یک زندگی سالم ، مولدو سازگار با طبیعت»

اصل منشور «ریو»

با گرامیداشت روز ملی بهداشت محیط ، این روز خجسته را به دوستداران سلامت و محیط و بویژه پیشگامان خستگی ناپذیر جبهه سلامت که نقش ماندگاری در کاهش اثرات زیانبار بلایای طبیعی-حوادث غیر مترقبه ومصائب انسان ساخت (مثل زلزله های رودبار و منجیل ، بم و لرستان - سیل استان گلستان - ۸ سال جنگ تحمیلی و اپیدمیهای کوچک و بزرگی نظیر آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان و نوع A - و بای التور - CCHF و.....) ایفا نموده و همواره در این رزم بی امان سربلند بیرون آمده اند ، صمیمانه تبریک عرض نموده و برای همه شیفتگان سلامت آرزوی بهروزی داریم.

اما برای واکاوی هرچه بیشتر نقش بهداشت محیط در سلامت جامعه ، لازم است ابتدا به تهدیدهای محیطی موثر بر سلامت انسانها ، اشاره نموده و قبل از آن باید بدانیم که انسانها محیطی را تجربه میکنند که شامل؛ مجموعه ای از وضعیت های فیزیکی- شیمیایی- بیولوژیکی - اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی است و در بطن چنین محیطی ، ظرافتها و دشواریهایی نهفته است که بی تردید نحوه تعامل و رفتار ساکنین کره مسکونی با این وضعیتها ، نقش تعیین کننده ای در چگونگی ادامه حیات بشر و نسلهای آتی وی خواهد داشت و لذا همین مختصر ، بیانگر رسالت خطیری است که بر دوش همه ما و بویژه همکاران بهداشت محیط قرار گرفته و طبعاً " سالم سازی و حفظ چنین محیطی میسر نمیشود مگر با همبستگی ملی و بین المللی نیروها در همه بخشها و بویژه در بخش محیطی و ایجاد باورهای سلامت و محیط به عنوان اساس اولیه در برنامه های توسعه پایدار .

*در حال حاضر تهدیدهای مختلف محیطی را میتوان به دو قسمت ، تهدیدهای سنتی (traditional hazards) ناشی از توسعه نیافتگی {

} و تهدیدهای مدرن (modern hazards) مربوط به توسعه ناپایدار { ، تقسیم نمود . که تغییر الگوی مخاطرات بهداشت محیطی و مخاطرات سلامتی از سنتی به مدرن با توسعه اقتصادی و گذشت زمان ، گذر مخاطره

(**risk transition**) نامیده میشود . یکی از تفاوت‌های بین خطرهای سنتی و مدرن ، آن است که اولی سریعتر خود را بصورت بیماری نشان میدهد (مثل ابتلای یک روستایی به بیماری ناشی از آب آلوده یا بروز یک مسمومیت غذایی). ولی برای مشخص شدن اثر خطرهای مدرن بر سلامت ، ممکن است زمان مدیدی سپری شود . ماده شیمیایی سرطانزای محیطی ، ممکن است از طریق چرخه غذایی و یا سیستم تنفسی و در طی ماهها و سالها به فرد برسد و حتی ممکن است تا دهها سال بعد نیز، منجر به ایجاد یک تومور واضح نشود . تغییرات محیطی که در طی چند دهه در حال وقوع است، مانند از دست رفتن لایه «ازون» استراتوسفر به سبب انتشار کلرو فلورو کربنها (**cfcs**) ، بتدریج سیستم حمایتی زمین را نابود میکند . بنا براین خطرات مدرن بهداشت محیط بسیار مهم هستند .

برخی از خطرات سنتی بهداشت محیط ، مربوط به فقر و پیشرفت ناکافی را میتوان اینگونه برشمرد:

-عدم دسترسی به آب آشامیدنی سالم

- بهسازی اولیه ناکافی در منزل و جامعه (که خود مستلزم تعریفی گسترده است)

- آلودگی غذا با عوامل بیماریزا

-آلودگی هوای محیط داخلی با ذغال سنگ یا سوخته‌های فسیلی بمنظور پخت و پز و گرمایش (در مناطقی از کشور و استان خودمان ، مانند مناطق صعب العبور الیگودرز -دلفان -سپید دشت - پلدختر و..... وضع به مراتب بدتر از این بوده و از سوخته‌های جامد نظیر چوب درختان جنگلهای کوهستانی و فضولات خشک شده دامی ، برای این منظور استفاده میشود)

-دفع نامناسب مواد زائد جامد

-آسیبهای شغلی در صنایع -کشاورزی و کارگاههای خانگی روستایی

-بلاای طبیعی شامل سیلها-خشکسالی و زلزله(بعضا" ناشی از عدم بهسازی محیط)

-ناقلان بیماریها عمدتا" حشرات ، بند پایان و جوندگان و.....

برخی از خطرات مدرن مربوط به توسعه سریع ، که باعث کمبود امنیت سلامت و محیط شده و همینطور خطرات مربوط

به مصرف ناپایدار منابع طبیعی را نیز ، میتوان اینگونه مورد اشاره قرار داد:

*آلودگی آب ناشی از مناطق پر جمعیت - صنعت و کشاورزی بی رویه و مصرف حجم انبوهی از کودهای شیمیایی .

*آلودگی دریاها و اقیانوسها به فاضلابهای صنعتی و پسماندهای حاوی مواد رادیو اکتیو و آلوده نمودن محصولات غذایی دریایی و نیز نابودی تدریجی اکو سیستمهای مربوطه و پلانکتونهایی که در تولید اکسیژن لایه بیوسفر ، نقش ارزنده ای دارند .

***آلودگی هوای شهرها** بعلت استفاده از وسایل موتوری ، وجود نیروگاههای با سوخت فسیلی – مجاورت شهرکهای صنعتی و...بوده که بخشی از این آلودگی ، ناشی از احتراق سوختههای فسیلی و ورود اکسیدهای گوگرد به هوا است که عدم کنترل آنها ، منجر به تخلیه ذرات اسید سولفوریک در جو شده و مدتی طولانی در آن باقی میماند و در نتیجه میتواند در ایجاد بارانهای اسیدی ، نقش اساسی ایفا کرده ، خسارات عظیم اقتصادی و زیست محیطی ببار آورد.

***تجمع حجم انبوهی از مواد زائد جامد آسب رسان** در حواشی شهرها (محلهای پراکنده و محلهای دفن زباله های شهری و روستایی)

***خطرات شیمیایی و پرتوها** ، بر اثر فن آوری های صنعتی و کشاورزی .

***خطر بیماریهای عفونی** بصورت نوپدید و باز پدید

***جنگل زدایی ، فرسایش زمین و دیگر تغییرات عمده اکولوژیکی** (زیست محیطی) در سطح منطقه ای و محلی

***تغییرات آب و هوایی** (افزایش میزان CO_2 همراه با سایر گازهای گلخانه ای از جمله متان ، عامل اصلی تغییرات شرایط آب و هوایی هستند که مصداق بارز آن، شکل گیری پدیده کنونی گرد و غبار در جنوب و غرب از جمله استان لرستان و تاحدودی مرکز کشور میباشد .) ، تخریب لایه اوزون استراتوسفر و آلودگی با مواد شیمیایی ماوراء جو .
و.....

***ارتباط بین انسان و محیط ، مستندا " بسیار پیچیده است . هرکدام از خطرات سنتی و مدرن ، با جنبه های گوناگون اقتصادی و اجتماعی مربوط هستند . چنانچه متاسفانه نه تنها در عرصه جهانی و عمدتا " بصورت گسترده در کشورهای در حال توسعه ، بلکه در کشور ما و بالاخص در استان عزیزمان لرستان به لحاظ بافت و ساختار اقتصادی ، فرهنگی و اجتماعی آن ، هنوز تلفیقی از مخاطرات سنتی و مدرن بصورت توأم ، سلامت جامعه را تهدید میکنند . و لذا بایستی ارتباط پیچیده بین سلامت ، محیط و توسعه را از دیدگاههای مختلف بیازماییم تا با این تلاش ، دریابیم که چه اتفاقی در حال وقوع است ؟ تا انشا الله متناسب با آن ، بهترین کاری را که میتوان انجام داد ، مد نظر قرار دهیم . در حال حاضر مجموعه مدیریت سلامت در استان ، اهتمام لازم را برای جلب همکاری و مشارکت دستگاهها برای تعدیل معضلات سلامت و محیط ، با استفاده از فرصت شورای سلامت و همچنین مساعی لازم را برای ارتقای سطح فرهنگ و دانش بهداشتی جامعه با بهره گیری از کلیه ابزارها و روشها ، بکار بسته تا با توکل به خدای بزرگ ، همراهی عموم مردم و عزم مسئولین محترم ، بتوان ضمن سرعت بخشی به مرحله گذار از مخاطرات سنتی (حل مشکلات مربوط به آلودگی آب روستاها –اصلاح سوخت منازل روستایی استفاده کننده از سوخت جامد – ایجاد دامداریهای صنعتی تعاونی با مشارکت خود روستاییان – بهسازی زیرساختهای**

بهداشتی، درمانی در شهرها و روستاها - مستحکم سازی منازل مسکونی - ایجاد حریمهای حفاظتی برای منابع و مخازن و سایر تاسیسات آب - بهسازی اماکن عمومی - بهسازی مراکز تهیه و توزیع مهم مواد غذایی مثل انبارهای بزرگ مواد غذایی، کشتارگاههای دام و طیور - بهسازی کارگاهها و کارخانجات - بهسازی جداول، انهار، برکه ها و رودخانه ها - ایجاد کمربند سبز در شهرها ی کوهپایه ای استان جهت جلوگیری از تشدید قدرت تخریبی سیلابها - بهبود وضعیت مواد غذایی مورد عرضه بمنظور پیشگیری از بروز مسمومیتها و.....) همزمان تلاش خود را برای مقابله با مخاطرات مدرن نیز معطوف نماید . امید آنکه با همبستگی ملی و بین المللی ، محیط زندگی خود و نسل های آتی را از تهدیدات مستمر و بالقوه خطرناک محیطی ، رهایی بخشیم .

«والسلام»

محمد جواد صفرزاده- مدیر گروه بهداشت محیط